List 3. Tečaj XLIV.

NOVICE
gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani 20. januarija 1886.

Obseg: Pogled v prirodino gospodinjstvo. (Konec.) — O zemlji, kojo obdelujemo. — O pogozdovanju Krasa. — Petnajst resnic o gozdu. — Imenik udov c. k. kmetijske družbe kranjske. — Poročilo finančnega odseka o dovoljenji deželnega doneska 50.000 gold. za gradnjo lokalne železnice iz Ljubljane v Kamnik. — V povzdigo sadjerejcem. — Zemlje- in narodopisni obrazi. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Pogled v prirodino gospodinjstvo.

(Dalje in konec.)

Pri vsacem vdihanji napolnijo se pljuča s svežim zrakom. Vdihani zrak v pljučah razkroji nekaj krvi, ki se po pljučah pretaka, to je, vdihani kisík sožiga dele krvi. Gorljivi del krvi je ogljík, ravno tisto, kar tudi sožigamo v lesu, loji, olji itd. Ogljík pa ne zgine iz zemlje vsled gorenja, dihanja, trhlenobe itd., ampak naredi v zvezi z kislíkom ogljíkovo kislino, katera je zračne oblike, to je, plin, ki je brezbarven in ima bodeč duh ter kislo rezki okus.

Ogljikova kislina ima ravno tako izvanredno veliko važnost pri hranitbi rastlin in živali, ker jim daje neobhodno potrebni ogljík. Ogljikova kislina je za človeška in živalska pljuča strup. V kletih, kjer mošt vré ali kipi, nabere se veliko te kisline. V sobah, kojih peči se prej zapró, predno žrjavica spepeli, se tudi ogljikova kislina razvija in koliko ljudi je uže moralo umreti zarad tega. Pri nas na Slovenskem imajo v nekaterih krajih slabo razvado, pozimi sobo greti z žrjavico, ki jo prinesó v skledi v sobo. Ljudje tožijo, da so bolni, da jih vedno glava boli ter si ne vejo pomagati in vendar ni nič druzega vzrok kot zastrupljenje zraka z ogljikovo kislino. Ogljikove kisline se mnogo naredi, kjer ljudje ali živali dihajo, kjer trupla gorijo, vrejo, gnjijejo, trhlenijo itd.; ogljikove kisline je vedno nekaj v zraku, in sicer na 1000 delov zraka kake 3—6 delov kisline. Rastline posrkajo poželjivo s svojimi zelenimi deli ogljikovo kislino, odvzamejo ji ogljík ter izsopejo vsled svitlobinega vpliva kisík.

Pa ne samo ogljik dobiva rastlina iz zraka, ampak tudi dušik. Tudi dušik vhaja v zrak tam, koder živalske ali rastlinske snovi gnjijejo ali trhlenijo, se ve da ne toliko, kolikor ogljikove kisline. Dušec je najdragocenejša redilna snov za rastline, ker se težko v tako snov pretvori, kakor jo rastlina za hrano rabi. V trenotku, kedar preide dušik iz kake trde oblike v zračno, zveže se na mah z vodíkom vode (o komur še spodej govorimo) v novo zračno spojimo amonijak imenovano. Ojstri duh v hlevih, ob vlažnem vremenu na straniščih je amonijak. Iz gnojevega amonijaka in iz raztopljivih amonijakovih soli jemlje rastlina svojo dušíkovo hrano.

Zeló važna snov v prirodinem gospodinjstvu je voda. Čista voda obstojí iz dveh zračnih snovi, to je, iz $^1/_3$ vodika in $^2/_3$ kisika. Vodik je najložja zračja snov ali plin, štirnajstkrat je ložej kot navadni zrak. Vodik gori z majhnim zúblem, pri čemur razvija veliko vročino; za vdihanje pa ni sposoben. Popolnem čiste vode v naravi ni. Voda ima vedno primešane rudninske snovi skozi in mimo katerih teče. Ogljikova kislina dá vodi okrepčalno moč. Apno naredi vodo trdo in slabo za kuho in pranje. Ako so v vodi gnjili ostanki rastlin in živali je taka voda za rastline prav dobra, ljudem in živalim pa zeló škodljiva in dostikrat vzrok nevarnih in kužnih bolezni.

Poraba vode v prirodinem gospodinjstvu je mnogostranska in važna. Obstojni deli vode služijo rastlinam in živalim v hrano. Voda raztopi redilne snoví ter je neobhodno potreba pri gnjilobi, hladi zrak, namaka zemljo in pomaga razkrojevati rudnine.

Zunaj teh zračnih ali zgorljivih snovi pa potrebuje rastlina še druge trde, nezgorljive redilne snovi, to so tiste, iz katerih rastlinski pepel obstojí. Te rudninske snovi se pa ne morejo same vrniti kot prej imenovane zračne snovi, nazaj v zemljo k rastlinam; te snovi grejo iz gospodarstva v zrnih, slami, mleku itd. in naše njive jih vedno bolj zgubljavajo. Če pa hočemo njive v moči obdržati, moramo odvzete snovi z gnojem zemlji povrniti.

Če ima toraj rastlina na razpolaganje potrebne zračne in rudninske redilne snovi, potem je od nje same odvisno jih pretvarjati s pomočjo toplote in svitlobe v različne rastlinske stvari. Čudovito je, kako malo zračnih in rudninskih snoví zadostuje k stvarjenju tako različnih stvari. Človek in živali ne morejo porabiti za hrano enotere snovi, oni niso v stanu iz ogljikove kisline zraka in iz gnojenega amonijaka meso in kri storiti, oni morajo svojo hrano dobiti iz tvarin, ki so uže blizu tako sostavljenje kakor meso in kri. Človek in žival zamoreta se toraj hraniti le s posredovanjem rastlinstva.

Mi pa začudeno zrémo na veliki krožilni tek snovi, katere v svojem teku služijo najprvo rastlinam v

hrano in potem ljudem in živalim in slednjič potom gnjilobe in trhlenobe preidejo v svojo prvotno enostranost. Pri vsem tem se pa ne izgubi najmanjša drobtinica ter vedno in vedno prikloplena se vdeležuje krožilnega teka. Čudovito spremembo maloštevilnih zračnih in rudninskih snovi, vsled katere se stvarjajo tako različne oblike in stvari, pa preskrbi božja moč, ki povsod v naravi deluje in stvarja. Način njegovega delovanja zamoremo sicer opazovati, njega pa spoznati ali celó posnemati se nam pa nikdar ne bode posrečilo.

O zemlji, kojo obdelujemo.

Vse dela na zemlji. Če tudi gore in drevesa mirno stojijo, kakor da bi jim cel svet ne bil nič mar, so vendar sile na njih in v njih delavne, katere jih pretvarjajo in izkoristijo na prospeh druzih živih stvari.

Če pogledamo v nebo kipeče vrhove naših gorá ali pa doline, katere izgledajo kot struge nekdanjih velikih rek, nehoté se nam silijo misli o prekucijah, ki so se morale goditi pred časi na zemlji. In tako je tudi bilo. Bili so enkrat na zemlji hudi boji med ognjem in vodo in nasledek je današnja oblika površja naše zemlje.

Kolikor več časa je bilo med posameznimi dobami prekucije, toliko bolj pogosto prikazovale so se rastline in živali. Ko so bile enkrat sile, ki so zemljo pretvorjale, umirjene, obrastla se je zemlja, živali so se zaredile in Bog je vstvaril človeka. Tako danes stojimo na razvalinah tisučletij in na gomilah milijonov živih bitij, kateri so se pred nami vesesili življenja. Tiste čudovite naravine sile, katere so prej zemljo pretvorjale, so sedaj naši tihi in pridni pomagači pri obdelovanji zemlje. Te sile pretvorjajo še danes zemljo, one delajo iz puste skale rodovitno zemljo.

Nekaj kapljic vrine se v skalino razpoko in zmrznene raztegnejo se tako zeló, da kamen razpoči in se zdrobi. Tam izpirata zopet dež in rosa trdo skalo in odplavita rodovitno zemljo proč in povsod, kamor zamore seči zrak, razrušuje na tihem, da je komaj spoznati, najtrdnejše skalovje. Govorili smo uže o kisiku, silnem naravinem razruševatelji; ta obgloda najtrdnejo skalo, če le najde snov, s katero se zamore spojiti. Kjer najde v poljskih rudninah železo, brzo naredi rijo in ker se v veliki množici kamnov železo nahaja, razpadajo kamna, ker jih rija ne more več skupaj držati.

Na drugem mestu zaraste se na skali uborni mah, ki slabo preživi svoje dni, pa on srka kot goba vlažnost in ogljikovo kislino iz zraka in te dve pričnete razruševati skalo. Mah odmré in zgnije, naredi črno, vlažno zemljo, katera toploto in vlažnost na-se vleče ter ogljikovo kislino razvija, ki zopet naprej ruši skalo ter pripravlja tla novim rastlinam.

Kmalu se zaseje resje, potem grmič in slednjič izraste na skali drevo. Drevesne korenine iščejo po slabi in plitvi zemlji hrane, in kjer najdejo razpoko, brzo va-njo vrinejo svoje izrastke, kateri v skali rujejo in drobijo. Voda pa odplavlja po močnih nalivih novo stvorjeno zemljo in jo nese po motnih in blatnih potokih v dolino, kjer jo naplavi. Tako nastala je zemlja naših njiv in nastaja še dandanes. Sile, katere so skozi tisučletja oglodavale gorovje in je spreminjale v rodovitno polje, namreč: toplota in mraz, voda, kisík zraka, žive rastline, ostanki rastlin in živali delujejo še vedno tiho naprej; te sile so najpridnejši pomagalke kmetom pri obdelovanji zemlje in ti kmetovalec si težko dosedaj kedaj na-nje mislil, ker niso zahtevali plačila!

Oglejmo si pa sedaj zemljo našega polja z očesom kmetovalca, ne vprašajmo: Od kod je ta zemlja? ampak, katere ugodne in neugodne obstojne dele in svojstva ima zemlja in kaj ji je koristno za rastlinino rast.

Prvo pozornost obrniti moramo na zemljine obstojne dele, katerih je največ in kateri so važni kot hrana rastlinam. Teh obstojnih delov hočemo le na kratko omenjati.

Glina in kremenina sta glavna obstojna dela naših tál.

Glina je enakovrstna zmes iz kremenokisle galunine, nekoliko apnenca in kremena. Gosta je, prstenasta, mehka, razdrobljiva, v vodi se omehča in se potem lahko oblikuje. Vse barve se najdejo na njej. Poleg svitlobarvane navadne gline razločimo rumeno ilovico, redko prstenasto zmes iz gline, apnenca in peska rumeno-sive barve, posebno razširjeno po dolenjskem Kranjskem.

Apno obstoji iz kovine kalcijum, koja se pa v naravi nikdar sama za-se ne nahaja, ampak v spojini s kisikom. Apnenik naših gorá je pa sestavljen iz apna in ogljikove kisline; apnenik je v navadni vodi neraztopljiv, a raztopi se v ogljikovo-kisli vodi. Če apnenik žgemo, loči se od njega ogljikova kislina in ostalo apno postane jedko.

Mavec ali gips je zmes apna in žveplene kisline ter jako dragocen za hranitbo rastlin. Mavec raztopi se le v velikih množinah vode.

Žveplo in fosfor sta dve gorljivi tvarini, ki se v zemlji večkrat nahajate, a nikdar v veliki množini. Fosforova kislina je za rastline posebno važna.

Kali in natron sta dve kovini, spojeni s kisikom, koji dostikrat nahajamo. Kali je glavni obstojni del pepelike in solitarja, natron pa kuhinjske soli, sode itd.

Spojina kalija z ogljikovo kislino je pepelika, z solitarjevo kislino pa solitar. Kuhinjska sol obstoji z natrona in klora.

Tudi magnezijo in železo nahajamo v zemlji katero obdelujemo.

O pogozdovanju Krasu.

V spomladi in v jeseni pretečenega leta pogozdilo se je na državne stroške zopet okoli 100 oralov Krasa, in sicer na „mali gori“ nad Zgornjim Ležečami 40 oralov, poleg Nemške vasi 10 oralov in na rebri hudournika Bele v Vipavi 50 oralov. V ta namen rabilo se je 530.000 črnih borovcev in 20.000 javorov. Počez računjeno prijelo se je vsega drevja 60 - 70%. Delalo se ni drago, kajti vsakih 1000 sadik stalo je počez le 3 gold. 50 kr.

Drage nasadbe so navadno tam, kjer je prostor za nasadbo namenjen od vasi zeló oddaljen in delavci mnogo časa na potu zgubijo, ali pa če je svet zeló kamnit, torej primanjkuje zemlje, katera se mora od daleč donašati.

Nasadbam sta preteklo leto največ škode naredila beli črv in zajec, prvi oglodal je sadikam koreninice, drugi pa vršičke, v obojih slučajih so se drevesca posušila.

V spomladi tega leta zasadila se bode na državne stroške gora Sovič pri Postojni in popravljale uže obstoječe nasadbe. Zasajana gora Sovič bode za trg Postojno velikanske važnosti, kjer se bode lep park za tujce priredil, sploh bode pa dobila Postojna krasno obleko.

Na dalje ponuja še več drugih občin državi toliko Krasa za pogozdovanje, da ne zmore vsega na enkrat, polagoma pa uže pride vse na vrsto.

Pred 5 leti se je ljudstvo še malo zanimalo za pogozdovanje Krasa, zdaj se je pa toliko na bolje obrnilo, da je jelo ljudstvo hvaležno postajati, ako se mu pogozdi kamniti svet, kar je razvidno iz tega, da je občina Zgornje Vreme neumorno delavnega gosp. c. k. deželnega nadzornika V. Golla in c. k. polit. gozdarja Fr. Paderja zarad izvanrednih zaslug pri pogozdovanji Krasa v obče, posebno pa Zgornje-Vremskega, častnima občanoma imenovala.

Petnajst resnic o gozdu.

1. Gozdni zrak je v vsakem času vlažneji. kakor zrak na prostem, toraj gozd vlažnost pomnožuje.
2. Iz tega vzroka v obližji gozda rado dežuje.
3. Gozd stori, da se množina dežja v nižavah poviša.
4. Da vlažnost iz zemlje ne izpuhtí, provzroči gozd, posebno če so tla z listjem pokrita.
5. Listnata odeja ne pusti hitremu odteku voda.
6. Gozdi posredujejo, da se ustanové in obdržé studenci, varujejo vlažnost tla in uravnajo odtok tekočih vodá.
7. Voda v globini napaja zgornje plasti tla in studencev.
8. Gozd varuje, da deževne plohe ne trgajo rodovitne zemlje in se ne napravljajo hudourniki.
9. Ako se gozdi posekajo, so vremena nestanovitna.
10. Kjer ni gozdov, je zrak suh in po leti suše nastajajo.
11. Kjer ni gozdov, po leti ne dežuje rado.
12. Kjer ni gozdov, ni vlažnosti v zemlji in ne studencev.
13. Ako se po gozdu preveč listje grabi, izpuhti vlažnost iz zemlje.
14. Ako posekaš gozd, bode kmalu dobra zemlja odplavljena in potem je tudi sosedov gozd v nevarnosti.
15. Kjer ni gozdov, nastajajo večkrat povodnje.

Imenik udov c. kr. kmetijske družbe kranjske.

(Po §. 25. družbenih pravil zavezan je glavni odbor vsako leto z družbenimi obravnavami vred doposlati p. t. udom imenik članov. Izpolnovalši to dolžnost prijavljali bodemo podružnice z njihnimi člani po vrsti, kakor so uplačale doneske za l. 1886., gg. udje naj pa smatrajo ob enem to za potrdilo njih vplačila.)

Podružnica v Postojni.

Gg. Hofstetter J., dekan itd., predstojnik, Arko M., Bezeljak P., Dekleva A., Dekleva F., Dekleva J., dr. Deu E., Ditrih And., Ditrih Ant., Dolenc E., Gašpari F., Fentler H., Jaks F., Jurca F., Kajbič F., Kalan M., Kogej F., Kraigher Al., Kraigher J., Kraigher P., Kraigher P. G., Kraigher J., Kustin F., Lavrenčič A., Lavrenčič J., Lavrenčič J., Lavrenčič M., Lunder J., Margon Fr., Medica M., Nolli A., Petrič M., Pikel J., dr. Pitamic J., Podboj J., Ružička J., Sajovic J., dr. Sterbenc J., Špilar J., Štefin J., Tavčar F., Thuma J., dr. Vaupotič J., Vernik P., Vičič T., Strupi J.

Podružnica v Senožečah.

Gg. Zelen J., posestnik itd., predstojnik, Debevec J., Dejak A., Dekleva J., Dekleva M., Demšar K., Dolenc V., Franetič A., Kavčič H., Kavčič J.. Kavčič K., Magajna A., Meden J., Okorn J., Perhavec J, Perhavec J., Premerl J., Premrov M., Suša Fr., Zetko Fr.

(Dalje prihodnjič.)

Gospodarske zadeve v deželnem zboru.

V povzdigo sadjerejcem.

Vpeljava lovskih listov v naši deželi naklonila je deželno-kulturnemu zakladu toliko novih dohodkov, da je bilo mogoče postalo s tem zakladom, ki se je vsled ustanovitve deželne vinorejske šole na Slapu spravil na nič, vnovič računati. Presežek dohodkov tega zaklada znašal je za leto 1884. nad 700 gold.

Deželnemu odboru se je zdelo, da bi se ta presežek za deželo najkoristneje porabil, ako se obrne za povzdigo sadjereje v deželi. V ta namen obrnil se je do c. k. deželnega šolskega sveta, omenjajoč tudi, da bi se morebiti priporočalo, en del one svote 1500 gld., katera se redno sprejema v proračun normalno-šolskega zaklada za poduk v kmetijstvu na ljudskih šolah in se razdeljuje kot nagrada onim učiteljem, ki podučujejo v kmetijstvu, porabiti naravnost v povzdigo sadjereje.

Sklicevaje se na to, da se je na priliko leta 1884. poduk v kmetijstvu v naši deželi podučeval v 97 šolah s pripomočjo 101 učitelja (izmed katerih se je 33 vdeležilo posebnih kmetijskih tečajev), in katerega poduka se je vdeležilo 3083 učencev, c. kr. šolski svet ni pritrdil temu predlogu, sicer pa se je obrnil do okrajnih šolskih svetov, da naj poročajo o stanji šolskih drevesnic in opozarjajo dotične šolske občine, da bi se jim za drevesnice mogle privoliti podpore iz deželno-kulturnega zaklada.

Vspeh postopanja omenjenih dveh oblastev izrazil se je v prošnjah došlih deželnemu zboru za gmotne podpore šolskih drevesnic.

Gospodarski odsek pečal se je obširno s temi prošnjami in uvidel je, da se bo vsaj večinoma ozirati na nje izrekoma tam, kjer dosedanje vspešno delovanje dotičnega učitelja daje poroštvo za to, da bode podpora tudi v resnici za sadjerejo vspešna, ali pa tam, kjer je razvidno, da taka podpora zanesljivo pripomore k napravi šolskega vrta. V obče pa se je gospodarskemu odseku zdelo, da bode vse te razmere laglje ocenjal deželni odbor sam s pomočjo glavnega odbora kmetijske družbe in ako treba tudi c. k. deželnega šolskega sveta, in da tedaj ni treba slavnemu deželnemu zboru pečati se z razdelitvijo dotičnih podpor.

Dalje pa se je gospodarski odsek tudi še razgovarjal, katera druga sredstva bi mogla še pripomoči k povzdigi sadjereje v deželi, in se je pri tem v prvi vrsti razun šolskih drevesnic, katere so konečno vendar le učni pripomoček, oziral na ljudske učitelje in njihovo sposobnost pri tem poslu.

In gledé tega si gospodarski odsek ni mogel prikrivati, da bodo ljudski učitelji samo tedaj mogli pripomoči v povzdigo sadjereje, ako bodo poleg ljubezni za sadjerejo tudi sami dosti podučeni v tej stroki kmetijstva. — Temu namenu služili so zadnja leta posebni tečaji za poduk v sadjereji na slapenski šoli, — eno pa se mora tukaj opaziti, namreč, da so se učiteljski pripravniki, gledé tega poduka še zmiraj zanemarjali na učiteljišči ljubljanskem. Večkrat izrekel se je uže

naš deželni zbor za to, da je treba namestiti pri tem učiteljišči učitelja strokovnjaka v kmetijstvu in je naprosil slavno vlado, tukaj namestiti takega strokovnjaškega učitelja; toda do sedaj brez vspeha. In vendar je gotovo, da bo ljudski učitelj le tedaj mogel kaj koristiti v povzdigo kmetijstva, ako se mu bo samemu že v učiteljišči podalo potrebnega poduka in vcepila ljubezen za to in v prvi vrsti za sadjerejo, katere naučiti se je poleg druzih predmetov tudi pripravniku mogoče.

Gospodarski odsek bil je tedaj soglasen v tem, da se mora povzdiga sadjereje vsikakor pričeti že na učiteljišči ljubljanskem, v tem, da se tukaj namesti strokovnjaški učitelj za kmetijstvo.

Daljne sredstvo v povzdigo sadjereje uvideval je gospodarski odsek v tem, da se gmotno pripomore k razširjenji sadnega drevja s tem, da se vsaj v vsakem delu dežele ustanovi ena večja drevesnica.

Iz teh drevesnic imela bi se zakladati v prvi vrsti vsa potrebščina sadnega drevja za obsajanje javnih cest in potov, v drugi vrsti pa bi se oddajala drevesca občinam in posestnikom po najnižji ceni tako, da bi se vsa dežela preplavila s sadnim drevjem in bi v to imeli pripomoči ljudski učitelji, podružnice kmetijske družbe, občinska predstojništva, pa tudi c. k. gozdarsko osobje.

Kot taka deželna drevesnica imela bi služiti pred vsem ona, katero ima c. k. kmetijska družba na svojem vrtu na Poljanah v Ljubljani; druga za Dolenjsko mogla bi se morebiti združiti z vino- in sadjerejsko šolo na Dolenjskem, ako bi ne kazalo morebiti združiti sadno drevesnico za Dolenjsko, Notranjsko in Gorenjsko z onimi državnimi gozdnimi drevesnicami, za katere se je c. k. vlada naprosila uže v minulem letu.

Vsekakor treba bi bilo za ustanovitev takih drevesnic naprositi državne podpore odločene povzdigi sadjereje, zato pa bi se prirejale v njih sadna drevesca, s katerimi bi se morale ob enem z drugimi javnimi cestami vred obsajati tudi državne ceste v deželi.

Ker ima drevesnica c. k. kmetijske družbe v Ljubljani v ta namen uže nekaj let najetega, na slapenski šoli izučenega vrtnarja, ozirati bi se bilo pri razdelitvi dotične svote deželno-kulturnega zaklada tudi na njo, po okoliščinah v smislu dotične prošnje vložene pri deželnem odboru.

Gospodarski odsek toraj predlaga:

Slavni deželni zbor naj sklene:

1. Prošnje občin oziroma šol Metlika, Kamnik, Tržiše, Osilnica, Šentrupert, Krašnja, Fara, Starilog, Velike Poljane, Kamnagorica, Planina pri Vipavi, Gorje, Dobrova in Spodnjilog za podpore za šolske drevesnice odstopijo se deželnemu odboru, da za te vrte s posredovanjem c. kr. kmetijske družbe posebno tedaj privoli iz preostankov deželno-kulturnega zaklada primerne podpore, ako dosedanje vspešno delovanje dotičnega učitelja daje poroštvo za to, da bode podpora tudi v resnici za sadjerejo dotične občine vspešna, ali pa tam, kjer podpora pripomore k napravi potrebne šolske drevesnice.

2. Deželnemu odboru se nalaga podpirati vzdržavanje in razširjenje drevesnice c. k. kmetijske družbe v Ljubljani na Poljanah, dalje pa skrbeti za to, da se tudi na Dolenjskem, Notranjskem in Gorenjskem ustanové, ako kaže, skupaj z državnimi gozdnimi drevesnicami večje sadne drevesnice, posebno za razsirjenje one vrste sadnega drevja, s katerim bo obsajati javne ceste in pota, in si v ta namen naprositi državne podpore.

3. Deželni odbor naj c. kr. vlado vnovič in nujno naprosi, da blagovoli namestiti na c. k. učiteljišči ljubljanskem za poduk v kmetijstvu za ta predmet strokovnjaškega učitelja, in da poduk v kmetijstvu tako vredi, da je pripravnikom dana prilika, popolnoma in tudi praktično podučiti se v sadjerejstvu, da bo pa tudi bogoslovcem, dijakom viših razredov srednjih šol in drugim prijateljem kmetijstva mogoče, podučevati se v raznih strokah kmetijstva.

Narodno-gospodarske stvari.

Poročilo finančnega odseka

o dovoljenji deželnega doneska 50.000 gold. za gradnjo lokalne železnice iz Ljubljane v Kamnik

se glasi tako-le:

Državni zakon z dne 1. maja 1885. štev. 67 drž. zak. storil je podporo 200.000 gold. za gradnjo lokalne železnice iz Ljubljane v Kamnik, katera se ima podeliti s prevzetjem glavinskih delnic (Stammactien) v imenovanem znesku, odvisno od tega, da tudi dežela Kranjska priskoči z doneskom 50.000 gold., in je svojo dovolitev še na dalje formalno osigural v svojem II. in III. členu, kakor je razjasnjeno v poročilu deželnega odbora (priloga 34).

Finančni odsek je moral pretresati pred vsem vprašanje, je li dovolitev zahtevanega, z ozirom na gmotno stanje kranjske kronovine gotovo znatnega zneska gledé dejanskih razmer in gledé vspeha, katerega se je nadejati, opravičena in utemeljena.

Tu mu ni bil prvi ozir, se bodo li glavinske delnice, na katere se ima naložiti deželni donesek, v kratkem času dejansko primerno obrestile, ampak vodilo ga je tehtno uvaževanje sedanjega stanja industrijalne in naravne produkcije v okraji, katerega bo premerila nameravana železniška proga.

To stran je sicer poročilo deželnega odbora (priloga 34) uže jasno osvetlilo govoreč o rentabiliteti kamniške železnice, in naštevajoč razne obrtne zavode, katerim bo dala ta proga nov dušek, ter omogočila nova podjetja.

Pozabiti pa se ne sme tudi razširjene lesne trgovine, katere ono poročilo ne omenja, katera pa zaklada ves atrakcijski okraj nameravane proge. Temu bo priložnost gotovo stopiti na podlagi bodočega, primernega tarifa v neposredno zvezo s Trstom in z inozemskimi konsumenti. Blizu 50.000 oralom skoro nedotaknjenega gozda, v katerega večem oddelku vrže sedaj kubični meter samo 3 do 4 gold., bode nova cena pot odprla, in blizu toliko travnikom, katerih senó sedaj komaj krije trošek pridelovanja, bo s pomočjo te proge mogoče staviti na boljšo stopinjo gospodarstva.

Nadejati se je pa tudi z ozirom na strategično važnost te železnice, ki bo vezala s cesto, vodečo po kolikor toliko ravni tuhinjski dolini sosednje savinjsko polje in Celje, paralelno z državno veliko cesto, tekočo po Črnem grabnu, da bode državna oblast tudi na to cestno zvezo po tuhinjski dolini obrnila svojo pozornost, in to tem lože, ker se bode trošek za vzdržavanje državne ceste od Domžal do Ljubljane sigurno izdatno zmanjšal.

In nadaljevanje te kamniške proge po tuhinjski dolini proti Vranskemu, Žalcu in Celju je z ozirom na v zadnjem času koncesijonirano progo Šoštanj-Celje in gledé prej omenjene eminentne strategične važnosti le vprašanje, katero se mora prej ali slej izvršiti.

Pogled na gmotne razmere kranjske dežele, pomislek, koliko je ona prav v zadnjih letih žrtvovala za javne naprave, koliko je zlasti potrošila za cestne zveze, katerih jasna strategična važnost kaže, da se Kranjska pri teh napravah ni stavila na tesno stališče zgolj de-

želnega interesa — vse to je utrjevalo mnenje, da je dovolitev zahtevane svote 50.000 gold. sicer nova, jako občutljiva žrtev, pa da je tem bolj upravičena, ker bo ž njo storjen nov važen korak v oskrbi naših prometnih zvez, ki sigurno ne bo ostal brez vpliva na druge slične namere, katere glasno tirja kranjska dežela in katerim potem tudi niti vlada niti država ne bo smela svoje pomoči odrekati.

Gledé izpremembe sedanje trase na korist posameznim lokalnim interesom, se finančni odsek ni spuščal v daljše razprave, ker je imel pred seboj na eni strani ozek okvir gotovega zakona in ker ga je na drugi strani vodil pomislek, da so take male izpremembe mogoče tudi pozneje pri izpeljavi gradnje v porazumljenji s kompetentno oblastjo, katera bode sigurno vsako v dejanskih razmerah utemeljeno zahtevanje primerno uvaževala, zlasti koder se bo po njem ugajalo tudi državnemu interesu.

Kar se pa tiče ostalih toček deželno-odborskega nasveta, ki formalno osiguravajo dovoljeno svoto nasproti koncesijonarju, oziroma akcijski družbi, tudi gledé istih finančni odsek ni ničesar spremenil, ker se naslanjajo strogo na pogoje, kakor jih je stavil državni zakon gledé tem dovoljene državne podpore, in ker se mu ni umestno niti opravičeno zdelo, zahtevati še viših garancij mimo tam stipuliranih.

Želeti je le, da najde to važno podjetje tudi med najbližnjimi interesenti ono gorko, dejansko zanimanje, katero je vsakako potrebno v konečno svrho.

Finančni odsek predlaga v soglasji z nasveti deželnega odbora:

„Slavni deželni zbor naj sklene:

1. Kranjska dežela zagotavlja za gradnjo lokalne železnice od ljubljanske postaje cesarjevič Rudolfove železnice v Kamnik z dovlačnico k ondotni erarni praharni donesek za petdeset tisoč (50.000) gold. avstr. veljave v notah.

2. S tem doneskom udeležila se bode dežela pri dobavi glavnice, namenjene za gradnjo navedene lokalne železnice s tem, da prevzame za 50.000 gold. avstr. velj. v notah glavinskih delnic delničarske družbe, katera se osnuje za to lokalno železnico. Ta udeležba je odvisna od pogoja, da bodoči koncesijonar dobavo ostale od državnega zaklada in od dežele nepokrite glavnice zagotovi v znesku, ki ga določi državna uprava, z izdatbo prioritetnih in glavinskih delnic družbe, katera se ima osnovati na ta način, da prevzame bodoči koncesijonar poroštvo za to in gledé izhajanja z glavnico, ki jo določi državna uprava za gradnjo.

3. Dividenda, katera pristoji prioritetnim delnicam, ki se izdadó, ne sme se, predno nastane glavinskim delnicam pravica do prejemanja dividende, izmeriti više nego s pet odstotki.

Glavinske delnice, ki jih dežela prevzame, morajo vživati enake pravice, kakor one, ki jih prevzame država in kakor glavinske delnice delničarske družbe, katera se osnuje.

4. Vplačila za glavinske delnice, ki jih prevzame dežela, naj se izvršé v dveh letnih zneskih, ki se začneta od leta 1887. dalje, v onih rokih, katere določi državna uprava za vplačevanje glavinskih delnice, ki jih prevzame država.

Prvi vplačilni obrok naj se nikakor ne vplača prej, dokler se do celega ne izkaže, da je vplačana in uporabljena še ostala glavnica za gradnjo, katere nima pokriti ne državni zaklad in ne dežela, ter da je omenjena lokalna železnica po določilih koncesije dodelana in javnemu prometu izročena.

5. Deželnemu odboru se naroča, da stavi v prihodnjem letu deželnemu zboru primerne nasvete, kako bode preskrbeti sklenjeni donesek.“

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

18.

Ostrovnoje pa Čukči.

Ostrovnoje je utrdba ruska na nekem otoku malega Anjuja. Zasobne hiše so sploh lesene. Kedar je semenj v Ostrovnojem, tedaj so vse hiše natlačene s sejmci, ali vendar mora velika večina prebiti zunaj v šotorih. Ondaj je vse živo v utrdbi in okolo nje. Za večera zaplapolajo premnogi ognji in goré celo noč, okolo njih pa stojé, sedé ali čepé sejmci in se grejejo. Ognji mečejo svoje žarke daleč po sneženi planjavi, in gosti oblaki dima se vlečejo po nebesu. Vzlasti glasni so Čukči. Razdelili so se v devet gruč po otokih rečnih, in vedejo se kakor domá. Prišli so od skrajnega vzhoda azijskega, od čukotskega nosa. Privlekli so s seboj na saneh žene, deco, hišno opravo, orožje in šotore. Vozijo se Čukči s severnimi jeleni in za ta pot porabijo navadno 5—6 mesecev, ker morajo velike ovinke delati in zategadel so skoro vedno na potu. Taka karavana ima navadno po 300 duš. Spotoma zamenijo svoje utrujene jelene s spočitimi, in nazaj gredé jih zopet vzamejo. Čukči prevažajo robo od Rusov k severozahodnim Amerikancem in nazaj. V slabih čolnih se prevažajo preko Behringovega preliva k Amerikancem, pri katerih nakupijo moržjih zob in kožuhovine, plačajo pa s tobakom, z železnino, s stekleno drobnarijo in drugo robo, ki so jo bili od Rusov dobili. Pri tem zamenjavanju navadno veliko zaslužijo.

Prišli smo v Ostrovnoje prav na semenj, in tega smo bili veseli. Došlo je bilo uže mnogo ruskih trgovcev z otovorjenimi konji. Vlada ostro prepoveduje Rusom prodajati žganih pijač Čukčem, ali kaj se hoče. Vendar le pritihotapijo kolikor toliko steklenic strastnim ljubiteljem te pijače, in jo prodajajo neverjetno drago. Čukči trdijo o tej pijači, da po njej človek podivja.*) Na semenj prihajajo tudi okolni narodi, nekateri celó po 1000 vrst daleč, na primer Jukahirci, Kamuti, Tunguzi, Čuvanci in še drugi; dovažajo na semenj največ kožuhovino, ki jo zamenjujejo za sanice.

Določili so merilo za letošnje zamenjavanje, in sicer tako-le: dva puda črkeskega tobaka veljata toliko, kolikor 16 lesičjih ali pa 20 kunjih kož. Dné 11. februarija po službi božji razvili so zastavo na nekem stolpu ostrogovem. Ko so Čukči ugledali zastavo, koj so se vzdignili. Prišli so oroženi s sulicami, z loki in s strelicami, prišli so v dobro urejeni slovesni rajdi ter se namestili s svojimi sanmi v polukrogu okrog utrdbe. Njim nasproti so se postavili Rusi in drugi sejmci. Nestrpljivo so pričakovali oboji, kedaj bode zvon zapel, da bodo začeli zamenjavati. In kakor hitro je zvon zapel, mahoma so bili vsi živi do sedaj mirno stoječi Rusi. Vsi so skočili na Čukče, mladi in stari, možaki in ženske, vse je mrgolelo in kričalo sem in tje. Ruski trgovec zna beretati. Z eno roko vleče ali nese veliko vrečo tobaka, v drugi drži par kotličev, okolo pasú ima potaknjene nože, sekire, preko rame mu visé ljule, ste-

*) Čujte uže podivjani žganjarji kranjski, ki se ob nedeljah in praznikih bíjete in koljete, omamljeni od te „divje vode“.

klena drobnarija in druga enaka roba, in tako obložen dirja sem dirja tje, od sani do sani. Kričí po ruski, nekoliko po čukski, po jakutski ali pa v mešanici vseh treh jezikov, ter ponuja svojo robo. Videti je treba kako vreščé, kako se porivajo in odrivajo. Marsikaterega porinejo v sneg, petdeset, sedemdeset tekmecev se podí čez njega, ali kaj se on zmeni. Če zgubí kapo ali rokavico, nič ne dé, pobere se, ter gologlav ali brez rokavice dirja naprej, da-si je mraza do 30°. Vse drugače kot Rusi vedejo se Čukči. Mirno in resnobno stojé okrog svojih saní. Samo kedaj pa kedaj žugne ta ali oni par besed zgovornemu Rusu, in če se pogodita, tedaj hladnokrvno porine svojo robo Rusu, in pograbi njegovo v zamenjo. Spomina vredno je pripomniti, da Čukči robe ne pokladajo na tehtnico, samo v roke jo vzamejo, par potov potehtajo in navadno dovelj dobro pogodé, ali ima vreča pogojeno težo ali je nima. To zamenjavanje traje po tri dni; v tem času je vsa roba razpečana, in se ceni povprek na 200.000 rubljev, se vé da, po tamošnjih cenah, in potem se vrne vsak na svoj dom.

Čukči so še malo poznat narod. Oni so med vsemi stanovniki severne Azije najčisteje ohranili svojo narodnost. Miroljubni so zategadelj, ker čutijo, da nič ne premorejo proti drugim. Kočujejo po strupeno mrzlih pustarah sibirskih. Severni jelen jih oskrbuje skoro z vsemi za življenje neobhodnimi potrebščinami. Dolgo se niso mogli Čukči z Rusi spoprijazniti, še le, ko so do dobrega izprevideli, da jim le-ti nič žalega nočejo, še le potem so začeli robo ž njimi zamenjavati. In sedaj še le so Čukči spoznali uporabo železnine in drugih izdelkov ruskih, ob enem se je polagoma okrhavala njihova robatost in divjost.

Večina Čukčev se je dala pokrstiti, ali živê še bolj poganski. Nimajo pravega zaumena o duhu kristijanstva. Za darove se dadó pokrstiti. Nekaj takega se je prigodilo tudi te dní z mladim Čukčem. Obljubili so mu več funtov tobaka, če se dá pokrstiti. Novospreobrnjenec je stal mirno in tudi dostojno pred zbranim občinstvom v kapeli. Ko sta mu kuma velela, naj stopi v kad, ki je služila mesto krstnega kamna, da ga po običaju ruske cerkve trikrat potopé, tedaj ni hotel s prvega, odmajeval je z glavo, ugovarjal mnogo, ali razumel ga ni nikdo. Po dolgem prigovarjanju tolmačevem se je vendar udal in srčno skočil v mrzlo vodo, ali tisti hip tudi je začel lezti iz kadi in tresoč se po vsem životu je kričal: „Kje je tobak? Dajte mi ga!“ Niso ga mogli pregovoriti, da bi še enkrat stopil v kad, da se krščevanje dovrší. Klepetaje z zobmí je dirjal okrog in kričal v enomer: „Je uže dovelj. Nečem ničesar več. Samo tobak mi dajte, tobak pravim!“ Slednjič je popustil vse zbrane vernike in zdirjal v svoj šotor, da se je ogrel. Pokrščeni Čukči so dosedaj le malo se navzeli duha kristijanskega, sprejeli so nekatere navade, katere jim niso prenadležne. Zato je pri njih še vedno v navadi mnogoženstvo, vzlasti premožniki imajo po več ženk, ki jih zamenjajo z novimi, kedar se jim poljubi, vendar stare zavržene uživajo vkljub temu še nekako spoštovanje. Tudi je pri Čukčih še v navadi nečloveški poganski običaj, da ubijajo pohabljeno deco pa stare ljudi, kateri ne morejo prestajati težavnega kočevanja. Pred več leti so ubili lastni sorodniki nekega jako čislanega ali bolehnega poglavarja, in to na njegovo lastno zahtevanje, in pri vsem tem so bili celó te misli, da so storili zgolj svojo sveto dolžnost.

Mnogo vplivajo na Čukče še vedno „šamani“. Vsako pleme, skoro vsaka karavana ima po enega, tudi po več, in njegov izrek ima največo veljavo in moč v vseh važnih zadevah. Ti šamani se zamikujejo vsled svoje na vso moč razdražene domišljije. Oni nimajo, dejal bi, nobenih pravih učenikov, niti pravega nauka razen nekoliko bajovitih sporočil. Vsak šaman dela sam zá-se; domišljija mu je goreča, živci razdražljivi, obdaje ga mračna priroda, rad se umika v samoto, veliko noči prečuje in se posti, pije razpaljive in opojljive pijače, veruje na duhove, vse to pa pripomore, da se mu naposled dozdeva, da res gleda duhove in prikazni, o katerih je toliko slišal v svojih mladih letih. Kedarkoli sem opazoval šamana v zamaknenju, vselej je napravil ná-me mračen vtis. Groza obhaja človeka, ko gleda krvave oči njegove in divji pogled, krčevito spačen obraz in po koncu stoječe lase; mraz spreletava človeka, kedar posluša hripav glas, ki se mu siloma izvija iz krčevito stisnjenih prs, pa votlo donenje čarodejnega njegovega bobna.

Leta 1814. se je zgodilo naslednje na sejmu ostrovnojskem. Čukče je napadla kužna bolezen, ko so bili prišli na sejm, ter je pobrala prav hitro več ljudi in severnih jelenov. Šamani so zagovarjali kakor so vedeli in znali, ali ni izdalo nič. Naposled so izjavili, da morajo žrtvovati nekega odličnega poglavarja razsrjenim bogovom, poprej ne bode odleglo. Imenovali so pozneje tudi dotičnega poglavarja, a ljudstvo se je prestrašilo, ker prav njega je osobito ljubilo. Posvetovali so se možaki ter izrekli, da tega poglavarja ne dadó v žrtvo bogovem. Kužna bolezen je naprej kosila ljudi in živali, a šamani se niso dali pregovoriti in omečiti niti z grožnjami niti z darili, da bi besedo oporekli. Naposled je dotični poglavar sam se ponudil v žrtvo, samo da otme svoj ljud. A nikdo ni hotel ubiti ga. Poglavar je opominjal in prosil, naj ga žrtvujejo bogovom, da odvrnejo zleg, ali nikdo ga ni slušal. Začel je toraj prositi in rotiti svojega sina, naj on stori, česar drugi nočejo, a ker sin le ni hotel, tedaj je začel oče groziti mu, da ga prekolne, ako ne sluša. Na to še le se je sin udal in zabodel očeta v srce. Truplo je prepustil šamanom, naj naredé ž njim, kar hočejo.

Naši dopisi.

Iz Ljubljane. — **Državni zbor** ima prvo sejo dne 29. januarija ter mu je določen sledeči dnevni red:

1. Prvo branje po vladi predloženega načrta postave zadevajoč premembo postave z dne 20. junija l. 1872. drž. zak. št. 86 o preskrbovanji poduka v veronauku na javnih šolah in na učiteljiščih in pa o stroških za to.

2. Prvo branje predlogov:

a) Poslanca dr. Keil-a zadevajoč dolžnost države k plačilu samostojnih deželnih in občinskih naklad od železniškega obrta;

b) predloga poslanca Kreuziga, dr. Kronawettra in dr. Luegerja zarad dopolnitve prvega odstavka §. 74 postave z dne 27. aprila 1873. d. z. št. 66 o postopanji pri tožbah za male svote;

c) predloga poslanca dr. viteza Wiedersperga in drugov, da se razveljavita odstavka 2. in 4. postave z novelo z dne 2. oktobra 1882. d. z. št. 153 spremenjenega §. 21. in 23. vojne postave z dne 5. decembra 1868.;

d) predloga poslanca dr. Matuša o disciplinarnem postopanji s suplenti in pomočnimi učitelji srednjih šol;

e) predloga poslanca Lienbacherja zarad posojanja kapitalov varovancev;

f) predloga posl. Lienbacherja zarad dopolnitve postave o hišnem davku z dne 9. februarija 1882. d. z. št. 45.

— V 16. seji deželnega zbora se je obravnaval sledeči dnevni red:

1. Branje zapisnika o XV. deželno-zborni seji dné 19. januarja l. 1886.
2. Naznanila deželno-zbornega predsedstva.
3. Priloga 77. — Poročilo finančnega odseka o konečno veljavni uredbi najnižje dopuščene priklade na neposredneje davke za zemljišno-odvezni zaklad (k prilogi 32.).
4. Priloga 76. — Poročilo finančnega odseka o proračunu zemljišno-odveznega zaklada za leto 1886. (k prilogi 1.).
5. Ustno poročilo finančnega odseka o proračunu zaklada učiteljskih penzij (k prilogi 17/*D.*).
6. Ustna poročila finančnega odseka:
   a) o prošnji podobčine Suhorje gledé podpore za napravo mostú čez vodo Reko;
   b) o prošnji občine topliške na Dolenjskem gledé podpore za napravo vodotoka;
   c) o prošnji okrajno-cestnega odbora v Črnomlji za odpis dolga 7588 gold. 45 kr.;
   d) o prošnji okrajno-cestnega odbora v Radoljici, da bi se mu pregledalo predplačilo 5460 gld. iz deželnega zaklada;
   e) o prošnji okrajno-cestnega odbora v Kranjski gori za podporo vsled škode, ki jo je napravila povodenj;
   f) o prošnji občine Moravče gledé podpore za popravo občinske ceste iz Moravč do Krašnje;
   g) o prošnji vasi Nadanjeselo za podporo pri zgradbi nove cestne zveze z reško državno cesto;
   h) o prošnji okrajno-cestnega odbora v Kočevji gledé podpore po 3000 gold. za leto 1885. in 1886. za cestne namene;
   i) o prošnji občine Loški potok gledé podpore za preložitev okrajne ceste skozi vas Hrib.
7. Priloga 80. — Poročilo gospodarskega odseka o prošnjah občine Log, bralnega društva v Gorjah, šolskega vodstva na Dobrovi in o desetih druzih po c. k. deželnem šolskem svetu predloženih prošnjah gledé podpore za napravo drevesnic, in o §. 8. marg. št. 16. letnega poročila gledé poduka v kmetijstvu na učiteljišči.
8. Ustna poročila gospodarskega odseka:
   a) o prošnji komiteja za mostne in cestne zgradbe v Toplicah za odobrenje zgradbe ceste iz Gorenjega polja do Toplic iz deželnega zaklada;
   b) o prošnji županstva v Črnomlji za znižanje cene soli;
   c) o prošnji okrajno-cestnega odbora v Črnomlji za vzdrževanje okrajne ceste Kočevje-Črnomelj-Metlika in Črnomelj-Vinica iz deželnega zaklada;
   d) o poročilu deželnega odbora gledé podpore za zgradbo mostov na občinski cesti od Kneja do Karlovice (k prilogi 62.);
   e) o poročilu deželnega odbora gledé dovoljenja podpore za napravo občinske ceste iz Studenca na Golo (k prilogi 60.).
9. Upravnega odseka ustno poročilo o prošnji občine Št. Ožbolt za razdelitev te občine in ustanovljenja dveh novih občin.
10. Upravnega odseka ustno poročilo o prošnji nekaterih občin zatiškega sodnega okraja za to, da okrajno sodišče ostane v Zatičini.
11. Upravnega odbora ustno poročilo o prošnji nekaterih občin zatiškega sodnega okraja za določilo, da bi se vojaški nabor vršil tudi v Zatičini.

Izjemoma rešile so se pri tej seji razun prošnje cestnega odbora kranjskogorskega, katera še ni rešena v finančnem odseku, vse točke. Zanimiva bila je razprava pri točki 3. v odstotku priklade za zemljiško-odvezni zaklad, katerega je zbornica v nasprotji z vladino zahtevo znižala od 16% na 15%. Gospod deželni predsednik je sicer temeljito zastopal zahtevo vladino, da ostane pri 16%, kakor je bilo minulih 5 let; pa ugovori poročevalca dr. Mošeta in pa Luckmanna so tudi tako dokazavali, da dežela tudi s 15% po vsem spolni ono dolžnost, na katero je vezana po pogodbi med deželo in vlado, da je pričakovati, da bo vlada konečno pritrdila temu sklepu.

Zanimiva je bila tudi razprava pri točki 7. o prilogi 80. gledé povzdige sadjereje (dotično poročilo gospodarskega odseka priobčimo na drugem mestu). Tretjemu predlogu ugovarjal je namreč poslanec Dežman očividno za to, ker za njim tiči „Schulvereinov“ apostelj Linhart s prav ničevimi ugovori, katere je temeljito zavrnil poročevalec dr. Poklukar in so se konečno sprejeli vsi predlogi gospodarskega odseka.

Konečno pa je bila živahna razprava pri točki 10. dnevnega reda, ko je poslanec Hren v imenu upravnega odseka poročal o prošnji 15 občin zatiškega okraja, da naj c. kr. okrajna sodnija ostane v Zatičini v nasprotji s prošnjo Višnjanov, ki hočejo, da se sodnija premesti v Višnjo goro. Vkljub ugovora poslanca Sveteca se je svoj čas višnjegorska prošnja vsled zagovora ravno tega poročevalca Hrena vladi oddala z gorkim priporočilom potem, ko jo je poslanec Šuklje kot izvoljenec Višnjanov posebno ognjeno zagovarjal.

Včeraj pa je g. poročevalec tudi nasprotno prošnjo druzih občin predlagal odstopiti vladi v dobrohotno uvažanje. Poslanec Klun kazal je, v kakovo nasprotje se stavi deželni zbor, ker se ni oziral na ugovore g. Sveteca tako, da skoraj v enem dušku vladi priporoča črno in belo. Poslanec Šuklje se je zopet oglasil in je hotel popravljati ta, drugi predlog upravnega odseka, toda vkljub podpore Dežmanovih pristašev njegova ni obveljala, ampak bil je sprejet predlog odsekov.

Danes prične se razprava o statutu ljubljanskega mesta po sledečem dnevnem redu:

1. Branje zapisnika o XVI. deželno-zborni seji dné 19. januarja 1886.
2. Naznanilo deželno-zbornega predsedstva.
3. Priloga 78. — Upravnega odseka poročilo o občinskem redu in občinskem volilnem redu za glavno mesto ljubljansko (k prilogi 24.).
4. Ustno poročilo upravnega odseka o §. 1. marg. št. 8., 13., 14., 16. letnega poročila.
5. Priloga 79. — Finančnega odseka poročilo o prodaji deželnega poslopja „igrišče“.
6. Ustno poročilo gospodarskega odseka o peticiji Kranjskega obrtnega društva gledé obrtnega delovanja v prisilni delalnici.
7. Priloga 81. — Poročilo finančnega odseka gledé branivnih stavb pri Trobiškem potoku poleg Radeč (k prilogi 27.)
8. Ustno poročilo posebnega odseka za vladno predlogo;
   a) postavnega načrta o razdelitvi skupnih zemljišč in o uravnavanji zadevnih pravic gledé skupnega užitka in oskrbovanja;
   b) postavnega načrta o sestavi deželne komisije gledé zlaganja gozdov in o arondiranji gozdnih mej (k prilogi 38.).
9. Priloga 83. — Poročilo finančnega odseka o povekšanji letnega doneska za stanovitno nastanovanje vojakov v Ljubljani (k prilogi 39.).
10. Ustno poročilo upravnega odseka o zakonskem načrtu, po katerem se dovoljuje mestni občini prevzeti poroštvo za novo mestno hranilnico (k pril. 54.).
11. Ustno poročilo gospodarskega odseka o dovoljenji podpore, da se deloma preloži in popravi cesta

med Mokronogom in Dolenjem Laknecem v mokronoškem okraji (k prilogi 61.).

— **Kmetijsko potovalno predavanje** ima tajnik c. k. kmetijske družbe g. Gustav Pirc v nedeljo 24. t. m. popoludne po službi božji v Boštanji na Dolenjskem.

— **Pri gospodu deželnemu predsedniku baronu Winklerju** povabljeni so bili sinoči vsi deželni poslanci in s razun nekaterih zadržanih došli. Pri obedu napil je prvi gospod deželni predsednik baron Winkler zahvalujoč se došlim poslancem — deželnemu zboru, potem pa gospod deželni glavar grof Thurn gospodu deželnemu predsedniku in tudi navzoči njegovi gospej soprogi. Ob 8. uri pričeta večernica trajala je do blizo 12. ure in so bili deželni poslanci (druzih gostov ni bilo vabljenih) enkrat vsi združeni brez razločka strank — veseli in živahno razgovarjaje se soglasni v hvali o ljubeznjivosti gospoda kučigazde in častite njegove soproge.

— **Deželni zbor kranjski**, ki ima še rešiti mnogo, jako važnih predmetov, sklenil bo, kakor vse kaže, svoje zborovanje prihodnjo soboto dne 23. t. m. — po dolgem, in kakor upamo, za deželo blagonosnem delovanji.

— **Imenovanje.** Za nadsodnijskega svetovalca v Ljubljani imenovan je državni pravnik Grdešič z Novega mesta, svetovalec Ledenig imenovan je za nadsodnijskega svetovalca v Gradec, nadsodnijski svetovalec Leitmajer pa je imenovan za nadpravdnika v Gradcu na mesto grofa Gleispacha.

— **Vreme.** Od včeraj opoludne gre neprenehoma sneg in ga je čez noč padlo do blizo kolena. To je vsaj lepa — bela zima. Sadjerejci, ne pozabite pridno otresati sadnega drevja!

— **Grozovit umor.** Neki Janez Kralj s Trzina rojen, še ne 40 let star, oženil se je pred nekoliko leti z nekoliko starejo z Mengiša rojeno Uršulo Skrbec, vdovo Taškarjevo, hčerjo starišev, ki so v Kozarjah pri Dobrovi, pred mostom (pri Škrbcu) imeli svojo hišo in gostilno. Ko je prvi mož Taškar zapodil svojo od nekdaj malopridno ženo, ki je rodila baje 11 raznovrstnih otrok in je raznovrstno poskusila, prišla je k svojim starišem v Kozarje in po smrti njenega moža in kasneje tudi očeta poročila se je z Janezom Kraljem in je skupno ž njim krčmarila v Kozarjah. Njena mati je še živela pri nji in šla je govorica, da sta ji hči in zet skrivej iz hranilnice vzela ves njen denar in potem je mati kmalu — po kratki bolezni umrla, zapustivša hčerinima otrokoma iz prvega zakona krog 1000 gold., ki so se vknjižili na hišo. Kmalu potem umrl je nagloma pastrk Kraljev in obče se je govorilo, da je bil zavdan s fosforom od vžigalnic, pa došla sodnijska komisija ni potrdila splošne govorice. Enako se je kmalu potem čulo, da je nečloveška mati dala svoji hčeri v prvega zakona Ivanki Taškar enako ostrupen štrukelj, ker je pa ta imel neprijeten duh, kazala ga je na polji domači delavki Špeli Ješprenovčevi z Kozarij. Vsled njenega svarila vrgla je ostrupljeno jed stran in je od onega časa ostala nezaupna proti svoji materi in očmu. Slaba gospodarja morala sta prodati svojo hišo v Kozarjah in sta najela drugo gostilno najprej v Ljubljani v Rožnih ulicah, kasneje v Tomišlju. Večkrat pa je počil glas, da sta zakonca Kralj tudi kasneje skušala ostrupiti hčer oziroma pastrko Ivanko. Dne 15. t. m. pa so našli sedaj 17letno Ivanko Taškar umorjeno poleg železnice med Ljubljano in Zalogom in neposredni morilec njen je, kakor vse kaže, njen lasten očem Janez Kralj, ki ji je z dolgim železom razbil glavo. Kralj in njegova žena Ursula sta dejana v zapor — in to pot ne bodeta ušla roki pravice.

— **Tedensko poročilo krajcarske podružnice „Narodnega Doma“ v Ljubljani.** Kakor nam poročajo naši poverjeniki, pristopili so k našej podružnici z mesečnimi doneski tudi nekateri naši politični nasprotniki in pravi Nemci. Ne vemo, kaj jih je napotilo do te požrtvovalnosti, ali osobne razmere ali prepričanja, da si sè zidanjem „Narodnega Doma“ v Ljubljani postavlja slovenski narod tisti ponosni spomenik, ki bode leta in leta pripovedoval tudi tujcem, da si je mali slovenski narod v občni kulturni zgodovini izbral sicer malo prostora; a tega nališpal z drobnimi in dragocenimi biseri. In hvaležni smo jim za te darove. Imamo pa tudi v obližji rojake, kateri so nam zvesti prijatelji in znanci; a kadar poprosiš tacega Slovenca za mal donesek, pogleda te on melankolno v obraz, kakor bi ti dejal: „Prijatelj, velike so tvoje zmote!“ — Res, siromašen je naš narod slovenski in on ostane tak in ti poslednji naši narodnjaki, ako ne mislijo skoraj popustiti svojih — dobrih nazorov, naj ostanejo vsaj prijatelji nam in našej podružnici. Upamo! —

Število razprodanih knjižic je narastlo na 43, tedaj za dve knjižici. Dobili smo ju pod št. 32 in 350 (poverjenika gg. J. O. in G. M.) obe iz Ljubljane. Lepo hvalo njima, kakor tudi onim, ki so nam poslali nekaj manjših svot, nabranih na krajcarske knjižice.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Državni zbor sklican na prihodnji četrtek dne 28. t. m., izvolil bo, kakor se čuje, svoje predsedništvo tudi za stalno v tej dobi dosedajnega predsednika dr. Smolka, prvega podpredsednika grofa R. Clam-Martinica in pa levičarja vit. Chlumeckyja. — Glavni nalog, ki ga bo rešiti državnemu zboru, bo v prvi vrsti proračun za tekoče leto, potem pa se pričnejo poravnave z Ogersko, kar bo dalo mnogo in težkega dela.

Iz Prage. — V pondeljek pričela se je v Českem deželnem zboru razprava o jezikovnih oziroma narodno-pravnih predlogih Plenerja in Trojana. Poročevalce večine je Faček poročevalec manjšine Plener.

Popoludne pretrgalo se je zborovanje — in razprava nadaljevala zvečer. Kakor je videti tudi Češki deželni zbor sklene zborovanje v soboto.

Iz Trsta. — Iredentovci se zopet pri medeni skledi — ker tudi v tretjem razredu, kjer šteje domoljubna stranka blizo polovico glasov, prodrli so pri volitvi za mestni oziroma deželni zbor vsi njeni pristaši. V tržaški mestni hiši nadaljevalo se bode tedaj še dalje dosedanje lahonsko gospodarstvo v blagor — laškega Trsta. — Radovedni smo kedaj bo že vender merodajnim krogom preveč nesrečnega in pogubnega nam Pretis-ovanja!

V koroškem deželnem zboru potegnil se je rodoljub prof. Andr. Einspieler za to, da se slovenskim občinam dopošilja slovenski deželni zakonik in tudi sklepi deželnega odbora v slovenščini. Dr. Luggin je trdil temu nasproti da tega vsega treba ni (Nemcem gotovo ne!) — gledé zakonika pa je prosnikom na voljo dano obrniti se do deželne vlade. — Uboga Koroška!

Solnograški deželni zbor bil je včeraj sklenjen, Tirolski, Gornjeavstrijski, Gališki, Češki in Kranjski še zborujejo.

Odgovorni vrednik: Gustav Pirc. — Tisk in založba: J. Blaznikovi naslednniki v Ljubljani.